
40

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. IX, SUPPLEMENTUM

SECTIO EEE

2001

Zakłady Zielarskie PHYTOPHARM S.A. w Kłęce

JERZY JAMBOR

**Kierunki rozwoju krajowego rynku surowców
i przetworów zielarskich***

Directions of Development of the Home Market for Herbal Raw Materials and Products

Wszelkie prognozy dotyczące rozwoju zielarstwa w Polsce wymagają uprzedniej analizy i oceny kształtowania się rynku produktów wytwarzanych z ziół oraz źródeł ich pozyskania. Uwzględnienia wymagają też przemiany, jakie zaszły w minionym dziesięcioleciu na światowym rynku surowców i przetworów zielarskich.

Współczesne przetwórstwo zielarskie w Polsce to przede wszystkim produkcja leków roślinnych, podobnie jak w większości krajów europejskich. Mimo że produkcja ziołowych środków spożywczych i kosmetycznych posiada rosnące znaczenie gospodarcze (dotyczy to szczególnie nutraceutyków i kosmaceutyków), to jednak w najbliższych latach największy wpływ na kształt polskiego zielarstwa będzie miała produkcja leków roślinnych.

Obecnie rodzimy rynek leków roślinnych, obejmujący prawie 3000 zarejestrowanych i wprowadzonych do obrotu produktów, oceniany jest na ok. 200 mln USD. Stanowi to ok. 10% całego rynku farmaceutycznego i prawie 1/3 rynku leków dostępnych bez recepty (OTC). Na polskim rynku leków roślinnych dominują tradycyjne produkty zielarskie. Dużą rolę odgrywają mie-

* Skrót referatu wygłoszonego na Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Rośliny zielarskie — uprawa i stosowanie”, Lublin, 13-14.07.2001.

szanki ziołowe. Nowoczesnych preparatów produkowanych ze standaryzowanych wyciągów suchych jest niewiele. Inaczej niż na innych europejskich rynkach, największe znaczenie posiadają leki stosowane w schorzeniach układu pokarmowego. Nowoczesne środki profilaktyczne, które w większości krajów Wspólnoty Europejskiej są powszechnie stosowane w pediatrii i geriatrici, w Polsce nie posiadają jeszcze właściwej pozycji na rynku. Przewiduje się, że w najbliższych latach, wraz z rozwojem samoleczenia nastąpi też rozwój rynku leków OTC, w tym głównie leków roślinnych.

Ogólna produkcja ziół w Polsce oceniana jest na ok. 20 000 ton rocznie, z czego ok. 1/5 pochodzi ze stanu naturalnego, a ok. 4/5 z upraw. Obecnie dąży się ku temu, by ograniczać zbiór surowców zielarskich ze stanowisk naturalnych na korzyść upraw. Wprowadzanie do upraw wielu roślin dziko rosnących, ważnych dla przemysłu zielarskiego, stanie się w najbliższych latach sprawą powszechną. Większość plantacji zielarskich w kraju to uprawy na własne ryzyko plantatora. Przyszłość należeć będzie jednak do upraw kontrolowanych.

Polska jest krajem o dużym potencjale w zakresie produkcji surowców zielarskich i przetwórstwa zielarskiego. Uprawa ziół posiada w Polsce ponadwiekową tradycję. Istnieje już szereg gospodarstw rolnych specjalizujących się w nowoczesnej uprawie ziół. W ostatnich dziesięcioleciach powstały też specyficzne rejony upraw zielarskich. Polska posiada ponad dwadzieścia własnych odmian roślin leczniczych. Istniejące w kraju zakłady zielarskie dysponują znacznym potencjałem przetwórczym. Ich zdolności produkcyjne na niektórych etapach przetwórstwa zielarskiego wielokrotnie przekraczają potrzeby rodzimego rynku. Problemem są jednak ograniczone możliwości w zakresie przetwarzania pierwotnych wyciągów roślinnych na tzw. wyciągi specjalne, które w obecnym dziesięcioleciu będą przedmiotem największego zainteresowania producentów nowoczesnych leków roślinnych. Istnieje pogląd, że w sytuacji gdy surowiec zielarski będzie przez plantatorów traktowany jak surowiec farmaceutyczny, a przetwórstwo zielarskie przyjmie cechy nowoczesnego przemysłu farmaceutycznego, Polska może być liczącym się na świecie producentem surowców i przetworów zielarskich.

SUMMARY

At present the Polish market comprises about 3000 registered herbal drugs and products. The total herbal raw material production in Poland is estimated at about 20 000 tons yearly (20% from natural resources and 80% from cultures). Poland has a great potential for herbal production, there are specialized regions and manufacturing industry. The present interests of herbal industry is in production of special extracts, which are in increasing demand.